

فعالیت سیاسی

سید سجاد ایزدی

www.ketab.ir

بزرگراه شهید مدرس و خیابان شهید بهشتی، پلاک ۵۶
تهران، تقاطع بزرگراه شهید مدرس و خیابان شهید بهشتی، پلاک ۵۶

فعالیت سیاسی: سید سجاد ایزدهی

ناشر: کانون اندیشه جوان

ویراستار: سید مرتضی حسینی

طراح و گرافیکست: مریم حسینی

چاپ اول: ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۷۰۰۰ تومان

چاپ و صحافی: واژه‌پرداز اندیشه

کانون اندیشه جوان

شناسه: ایزدهی؛ سید سجاد، ۱۳۳۹. عنوان و نام پدیدآور: فعالیت سیاسی / سید سجاد ایزدهی؛ مشخصات اثر: تهران: کانون اندیشه جوان، مشخصات ظاهری: ۱۰۰ ص.؛ فروست: مهارت‌های طلبگی (۱۰)، شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۵۹-۱۸۰-۸ وضعیت فهرست نویسی: قیپای مختصر، یادداشت: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است. یادداشت: کتابنامه، شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۰۹۵۷۷

تهران، تقاطع بزرگراه شهید مدرس و خیابان شهید بهشتی، پلاک ۵۶

تلفن: ۸۸۵۰۵۴۰۲، ۸۸۵۰۲۳۲۱

فهرست |

۷	اشاره
۸	مقدمه
۱۵	فصل اول: عقل ضرورت مشارکت روحانیان در فعالیت های سیاسی
۱۸	الف) جامعیت دین اسلام
۱۹	ب) تأکید اسلام بر حضور در عرصه سیاست
۲۰	ج) گسترگی احکام اجتماعی اسلام
۲۱	د) تأکید روایات بر حضور مؤمنان در سیاست
۲۳	هـ) سیره اهل بیت (ع)
۲۸	و) سیره علما
۳۳	فصل دوم: ارکان فعالیت های سیاسی طلاب
۳۹	الف) این ملاک ها را در فعالیت سیاسی اسلام کنیم
۴۰	ب) حکومت علوی را سرمشق خود قرار دهیم
۴۵	فصل سوم: مهارت های طلبگی در عرصه فعالیت های سیاسی
۴۸	الف) اخلاق محور باشیم
۵۲	ب) به دنبال هدایت دیگران باشیم
۵۳	ج) دعوت به حق و حقیقت را یک اصل بدانیم
۵۵	د) همچون پدری مهربان باشیم
۵۷	هـ) از رفتار جناحی پرهیزیم
۶۰	و) تعادل و میانه روی را در پیش گیریم
۶۳	ز) مسئولیت مردم در مشارکت سیاسی را به آنان گوشزد کنیم
۶۶	ح) با تعیین نامزد مطلوب، اخلاق را بر فضای انتخابات حاکم سازیم

۷۰		ط) مردم را به آینده و نظام امیدوار کنیم
۷۳		ی) صداقت را در رفتارمان جاری سازیم
۷۶		ک) صبور و خستگی ناپذیر باشیم
۸۰		ل) موقعیت سنج باشیم
۸۱		م) به قانون پایبند باشیم
۸۶		فصل چهارم: چالش‌ها و پیامدهای فعالیت سیاسی طلاب
۹۱		الف) چه آسیب‌ها و چالش‌هایی ما را تهدید می‌کند؟
۹۳		ب) فعالیت سیاسی چه آثار و پیامدهایی دارد؟
۹۷		کتابنامه

----- | اشاره | -----

مرکز پردهش، های با هدف تعمیق بنیه دینی، نخبه پروری، ارائه نظام‌واره فکری و معرفتی، «آوازه» فتاری به نسل نو، فعالیت می‌کند و مفتخر است با ارائه این اثر و آثار همدست می‌دهد، نه‌آوری، گره‌گشایی و پاسخ‌گویی به اقتضائات و نیازهای فکری، فرهنگی و اجتماعی مخاطب جوان، در قلمرو اندیشه اسلامی و نظام جامع دین داشته باشد.

این مرکز زیرمجموعه پژوهش «فرهنگ» و «اندیشه اسلامی» است و در کنار چهار پژوهش‌شده دیگر پژوهشگاه فعالیت دارد. این‌ها مؤثر مرکز در قالب گروه‌های علمی «بینش و اندیشه»، «مطالعات فرهنگی و اجتماعی»، «نظام‌ها و مطالعات انقلاب اسلامی»، «اخلاق، تربیت و روان‌شناسی»، «ساخت‌های حوزوی و آداب طلبگی»، «ادب و هنر» و «دفتر ادبیات دینی» انجام می‌گیرد.

مرکز پژوهش‌های جوان در راستای خواست و علاقه‌های مخاطبان طلبه جوان، مجموعه «مهارت‌های طلبگی» را فراهم آورده است. این مجموعه تلاش می‌کند در ساحت‌های فردی، خانوادگی، اجتماعی، علمی، اخلاقی، تربیتی، مهارت‌هایی را متناسب با اقتضائات رفتاری و معرفتی طلاب جوان ارائه کند. آنان را در نقش‌آفرینی مؤثر و مفید یاری نماید.

«فعالیت سیاسی» دفتری از فصل اجتماعی این مجموعه است. نویسنده بر این باور است که طلاب و روحانیون، ضمن اینکه می‌بایست شریعت، اخلاق و معنویت

را در فعالیت سیاسی خویش، مدّ نظر داشته باشند، باید از اشتباهات پیراسته بوده و خود را به مهارت‌هایی در عرصه فعالیت‌های سیاسی آراسته سازند، تا ضمن این که بباطل طلب و مستحکم‌تری با مردم برقرار کنند، به صورت مناسب‌تری اهداف و غایت شریعت را در جامعه محقق سازند.

این بزرگوار اقدردانی از نویسنده این کتاب، حجت الاسلام والمسلمین سید سجاد ایزدهم عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه و صاحب آثاری چون نظارت بر قدرت، رفقه بیام، بصیرت سیاسی و حکومت و مشروعیت، ضمن تشکر از شورای علمی گروه تلاش جدانه مدیر گروه سنت‌های حوزوی و آداب طلبگی حجت الاسلام محمد میرزایی و همکاری ارزیابان گرامی حجج الاسلام والمسلمین محمد حسین نقی و سید کاظم سید باقری را ارج نهاده، صمیمانه در انتظار نقدها و پیشنهادهای خوانندگان، تن‌نیمان نشسته‌ایم.

مرکز پژوهش‌های جوان

مقدمه

تسلط بر مهارت های خاص و متناسب با فعالیت های عرصه زندگی فردی و اجتماعی از جمله راهکارهایی است که می تواند به پیشبرد امور در کوتاه ترین زمان انجامیده و ضریب بهره گیری عمیق در عرصه آن فعالیت، اهداف و غایات آن را نیز به بهترین صورت محقق نماید. برای نمونه بسیاری از دانشمندان به علت فقدان مهارت های انتقاع مفاهیم و مطالب، قادر نیستند دانش و مفهوم مورد نظر خویش را به مخاطبانشان منتقل کنند. در مقابل افرادی با دانش کمتر، پس از بهره گیری از مهارت هایی مانند سخنرانی و بیسندگی، تدریس و روابط عمومی، قادر خواهند بود مباحث و دانش خویش را به خوبی و در مدت زمان مناسب، به دیگران منتقل کنند و تأثیرات عمیقی در مخاطب خویش به جای بگذارند.

بر این اساس، فراگیری مهارت ها، همواره مطالبه بوده و از همین رو در هر عرصه ای بر آن تأکید می شود؛ لکن هرچه امور از اهمیت و گنجینه نفوذ بیشتری برخوردار باشند، فراگیری مهارت ها در آن عرصه از اهمیت بیشتری برخوردار می شود و ضرورت بیشتر می یابد. همچنین این مهارت ها برای شخصیت های موثر و صاحب نفوذ در جامعه، ضرورت و اهمیت خاصی می یابد. برای مثال فراگیری مهارت در عرصه خطابه برای طلاب و روحانیان، دارای فواید بسیاری است، لکن مهارت های رفتاری در عرصه سیاست و اداره امور کشور، به دلیل درصد تأثیر فراوان آن در زندگی فردی و اجتماعی، بلکه دینی و مضرات و خسارت های فراوان مترتب

بر رفتارهای نامناسب در این عرصه، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر یافته است.

اموری چون «توجه اسلام به امور دنیایی در متن دین»، «وجود توصیه‌های سیاسی بسیار در آموزه‌های دینی و ادغام دو عنصر سیاست و دین»، «عنایت به تأکیدی شرعی در عرصه تدبیر امور جامعه»، «وجود روایاتی که بر حضور در عرصه سیاست تأکید کرده است»، «حجب شده عالمان دینی از دیرباز در صورت فقدان موانع سیاسی اجتماعی، حضور قابل اعتنایی در عرصه مسائل عمومی جامعه و سیاست‌دینی داشته باشند. این قضیه در پیروزی انقلاب اسلامی ایران، روکرد پررنگ‌تری یافت؛ به گونه‌ای که عملاً اداره امور جامعه و سیر و سیاست جامعه بر عهده فقیهان نهاده شد و روحانیان و طلاب در بسیاری از این نظام سیاسی، کارویژه‌های سیاسی بسیاری یافتند.

این قضیه موجب شده است سخنان و رفتار عالمان دینی در عصر حاضر، به حوزه معارف و احکام اسلام منحصر نشود و گستره وسیعی چون سیاست، فرهنگ، اقتصاد را در بر گیرد.

با عنایت به اینکه رفتار و کردار روحانیان در عصر حاضر نمایانگر چهره دین و سیره سلف صالح محسوب می‌شود و رفتار آنها اگر به شمار می‌رود و خطا در این عرصه، به نام دین محسوب می‌شود، خطا در عملکرد سیاسی آنان موجب خواهد شد جامعه اسلامی، راه به خطا برد. این امر شکست یا ناکارآمدی حکومت دینی منجر می‌شود که طبیعتاً به سربرداشتن مردم از روحانیان و به تبع آن، اسلام می‌انجامد.

از این رو طلاب و روحانیان، ضمن اینکه باید شریعت، اخلاق و معنویت را در امور سیاسی خویش، مدنظر داشته باشند، گفتار و رفتار خویش را مورد نظارت و مراقبت قرار داده و فعالیت خویش را از کجی و اشتباهات پیراسته سازند. علاوه بر این، خود را به مهارت‌هایی در عرصه فعالیت‌های سیاسی آراسته سازند تا ضمن برقراری ارتباط مطلوب و مستقیم‌تر با مردم، به صورت مناسب‌تری اهداف و غایات شریعت را در جامعه محقق سازند.

آنچه بر این متره تأکید می‌کند، این است که عرصه سیاست بسیار لغزنده، پر خطرات و دارای باریگرانی متعدد و تاثیرگذار است که با حوزه‌های مختلف زندگی انسان، ارتباطی تنگاتنگ دارد. دقت و تأمل در این موضوع، موجب شناختی صحیح و آشنایی با دشواری‌های مقوله سیاست می‌شود. آگاهی از مهارت‌ها و فعالیت‌های سیاسی نیز موجب می‌شود آنان در دام فتنه‌ها و مشکلات ناشی از مسائل سیاسی نیفتند و از عرصه سیاست و فرصت‌های آن، به صورت مطلوبی در راستای تأمین غایات شریعت در جامعه استفاده کنند.

مقاهیم و گونه‌های فعالیت سیاسی

با توجه به اینکه مشارکت، موضوعاتی مانند اقتصاد، اجتماع و سیاست را دربر می‌گیرد، در خصوص تعریف مرکب واژه «مشارکت سیاسی» باید گفت این مفهوم که معادل واژه (Participation) فرض شده است، به معنای به‌کارگرفتن منابع شخصی به منظور سهمیم شدن در یک اقدام جمعی آمده و به عملی جمعی، آگاهانه و داوطلبانه‌ای اطلاق می‌شود که دربردارنده دخالت شهروندان در

امور عمومی و در سطوح مختلف تصمیم‌گیری‌های اداری و سیاسی است؛ اموری همچون انداختن رأی به صندوق و دخالت مردم در کارکرد سازمان‌هایی که حیات سیاسی اجتماعی آنها به آن وابسته است.^۱

تعریف مفاهیم در عرصه علوم انسانی، تابعی از درک و فهم افراد، سیاسی، پیش‌فرض‌ها، هنجارهای حاکم، انتظارات و زیست محیطی است که افراد در آن، زندگی می‌کنند؛ لذا انتظار تعریف واحد برای همه جای‌های مکانی، نسبت به یک مفهوم، انتظاری نابجا بوده، بلکه عملی ناممکن است. از این‌رو تعریف‌های متفاوتی از مفهوم مشارکت سیاسی از سوی اندیشمندان این عرصه صورت پذیرفته است که به برخی از آنها اشاره می‌شود.

در حالی که مطابق دیدگاه مابکل راش، مشارکت سیاسی، به معنای درگیر شدن فرد در سطوح مختلف فعالیت در نظام سیاسی، از عدم درگیری تا داشتن مقام رسمی سیاسی است.^۲ آنتونی گیدنز در بحث مشارکت سیاسی به مردم‌سالاری مشارکتی اشاره نموده و آن را نظامی می‌داند که در آن تصمیمات به‌طور جمعی توسط کسانی گرفته می‌شود که این تصمیمات بر زندگی‌شان تأثیرگذار است. از سوی دیگر، هیس الف پترسون،^۳ مشارکت سیاسی را به «تلاش سیاسی که با هدف

۱. حبیب جباری: «مشارکت و توسعه اجتماعی: مجموعه مقالات همایش توسعه اجتماعی وزارت کشور»، ص ۷-۸.

۲. مابکل راش: جامعه و سیاست، مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی سیاسی؛ ترجمه منوچهر صوری، ص ۱۲۲.

تأثیرگذاری بر جامعه صورت می‌گیرد» معنا کرده است.^۱

هر کدام از تعریف‌های ارائه‌شده، بر رویکرد خاص نسبت به مشارکت مبتنی بوده و حاکی از عدم اتفاق نسبت به معنای واحد در خصوص مشارکت است. در حالی که در برخی از تعاریف، مشارکت در سیاست و نفوذ، معنا شده است. برخی دیگر از تعاریف‌ها، گستره وسیع‌تری را دربرگرفته و محدوده آن را فراتر از نهادهای رسمی دولت اعلام داشته‌اند؛ زیرا به همان نسبت که افراد با پذیرش یک نظام سیاسی، در راستای سیاست آن به فعالیت و رقابت مشغول می‌شوند و در فرآیند مشارکت سیاسی در تصمیم‌سازی‌ها دخالت می‌کنند، ممکن است برخی افراد، نظام سیاسی را نسبت نشناخته و فعالیت سیاسی خود را در راستای مقابله با آن، جایگزینی نظام شایسته یا نظارت و تحدید قدرت آن، انجام دهند.

آنچه این دو رویکرد (حمایتی و رقابتی) را ذیل عنوان مشارکت سیاسی جمع می‌کند، علاقه‌مندی افراد و گروه‌ها به مشارکت در تعیین سرنوشت خویش و جامعه است که با هدف اعمال نفوذ، تحت تأثیر قرار دادن قدرت سیاسی، تصمیم‌سازی‌ها، سیاست‌گذاری‌ها، عمومی، مانند انتخابات رهبران و کارگزاران سیاسی یا اعمال نظارت و تحدید قدرت آنها انجام می‌شود.^۲

بنابراین، آنچه در این کتاب از مشارکت (فعالیت) سیاسی اراده می‌شود، تعریفی فراتر از مشارکت، ذیل نهادهای رسمی حاکمیت

۱. علی اکبر تاج مزینانی: «مشارکت سیاسی جوانان: ابعاد و پویایی‌ها»، فصلنامه مطالعات جوانان، ۱۳۸۲، شماره ۵، ص ۱۲۵.

۲. مک‌ایور، جامعه و حکومت: ترجمه ابراهیم علی‌کنی، ص ۳۸۲-۳۸۷.

سیاسی است؛ از این رو شامل فعالیت‌های سیاسی با هدف حمایت، رقابت و مقابله می‌شود.

بر این اساس، فعالیت سیاسی به دو گونه اساسی مثبت و منفی تقسیم می‌شود. مراد از «مشارکت مثبت» همکاری و همیاری مردم در ساماندهی یا استمرار یک نهاد سیاسی در چارچوب‌های پذیرفته شده است.

«مشارکت منفی» عبارت است از مقابله و مبارزه با وضعیت موجود؛ یعنی اراد با مردم همکاری مخالفت عملی خود را با وضعیت سیاسی حاکم اعلام می‌دارند.